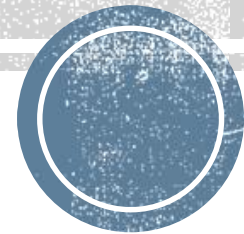


# Od fibuly k hysterektomii – I. deklinace v lékařské terminologii

Václav Koutný

Ústav jazyků a lékařské terminologie 3. LF UK

Den latiny 19. 11. 2025



# Technický úvod

- 1) wi-fi: FF-VISITORS
- 2) Registrovat zde – jméno, příjmení, tel. číslo
- 3) SMS – přihlašovací údaje

nebo spolupráce ve dvojicích, příp. data



# Úvod

- lékařské prostředí – využívání latiny a řečtiny dodnes
- výuka – 2 semestry LT v 1. ročníku (před anat.); základy LJ a ŘJ
- latina základem dnešní anatomické (?) terminologie v řadě evropských jazyků
  - Vesalius (16. století) – *De humani corporis fabrica libri septem*
- cranium (LAT, význam?)
  - *cranium* (ENG, NED)                      *Kranium* (GER)
  - *craniu* (ROM)                              *kranium, kranie* (SWE, DEN)
  - *crâne* (FRA)                                *cranio* (ITA)
  - *crâneo* (SPA)                               *crânio* (POR)                              *crani* (KAT)



# Úvod

Výňatek z materiálů Kliniky dětské chirurgie a traumatologie 3. LF UK a FTN (2023):

*Luxatio cubiti l. dx. dorsalis cum laesione ligamentorum collateralium*

*Subluxatio antebrachii l. dx. persistens progressiva*



# Latinské skloňování

- třídy podstatných (a přídavných jmen) = **deklinace** – celkem 5
  - vzory pro skloňování – vše v I. deklinaci se skloňuje stejně!
- 6 pádů (lékařsky důležité 4, ale zejména první 2); jednotné a množné číslo
- první pád = **nominativ** („kdo, co?“)                      nemoc, lopatka, prasklina, žíla
  - začátek lékařských frází – podstatné jméno v tomto pádu
  - **prasknutí** tepny              **komplikovaná zlomenina** lopatky              **nemoc** očí



# Latinské skloňování

- třídy podstatných (a přídavných jmen) = **deklinace** – celkem 5
  - vzory pro skloňování – vše v I. deklinaci se skloňuje stejně!
- 6 pádů (lékařsky důležité 4, ale zejména první 2); jednotné a množné číslo
- první pád = **nominativ** („kdo, co?“)                      nemoc, lopatka, prasklina, žíla
  - začátek lékařských frází – podstatné jméno v tomto pádu
  - **prasknutí tepny**              **zlomenina** lopatky              **nemoc** očí
- druhý pád = **genitiv** („koho, čeho?“)                      nemoci, lopatky, praskliny, žíly
  - další podstatná jména po nominativu
  - prasknutí **tepny**              komplikovaná zlomenina **lopatky**      nemoc **očí**



**Kdo už probíral I. deklinaci?**



# I. deklinace – koncovky

	jednotné číslo	množné číslo
1. pád = nominativ	vēn- <b>a</b>	vēn- <b>ae</b>
2. pád = genitiv	vēn- <b>ae</b>	vēn- <b>ārum</b>

Stejně fungují různá další slova v anatomické terminologii (známe významy?):

*vena*            *scapula*            *costa*            *arteria*            *vertebra*  
*clavicula*      *ulna*                *tibia*            *fibula*            *lingua*            ad.

Nejen podstatná, ale i přídavná jména (známe významy?)!

*vena* **profunda**            *scapula* **dextra**            *arteria* **coronaria**  
*tibia* **sinistra**            *costa* **vera**                *vertebra* **thoracica**



# I. deklinace – koncovky

	jednotné číslo	množné číslo
1. pád = nominativ	vēn- <b>a</b>	vēn- <b>ae</b>
2. pád = genitiv	vēn- <b>ae</b>	vēn- <b>ārum</b>

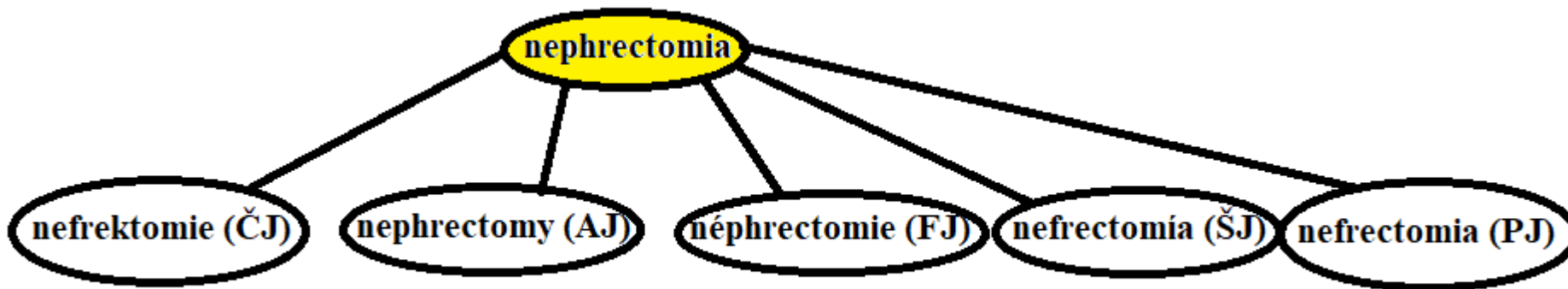
Příklady frází – zkusíme přeložit!

- *columna vertebrarum (C, Th, L, S)*
- *fractura fibulae dextrae complicata*
- *ruptura arteriae coronariae*
  - *ruptura* = prasknutí, přetržení
- *fracturae tibiae multiplices*
  - *multiplex* = mnohočetný, vícečetný



# Úvod II – řečtina v LT

- latina a „polatinštěná“ řečtina se také objevují i v klinicko-patologické term. (?)
  - I zde využijeme koncovky I. deklinace!
- řečtina = jednoslovné výrazy, kmeny, zakončení



# Quizlet

- <https://quizlet.com/cz/1096780737/den-latiny-19-11-2025-recke-kmeny-a-zakonceni-flash-cards/?i=2w4el5&x=1qqt>



# Úrazy, zákroky, potíže, léčebné postupy, ...

I. deklinace – vše, co končí na:

<b>-tomia</b>	<b>-ec-tomia</b>	<b>-stomia</b>	<b>-algia/odynia</b>	<b>-philia</b>
<b>-therapia</b>	<b>-plastica</b>	<b>-phobia</b>	<b>-rrhagia</b>	<b>-malacia</b>
<b>-rrhaphia</b>	<b>-logia</b>	<b>-mania</b>	<b>-plegia</b>	<b>-scopia</b>

- *nephr-ectomia*      *hepato-tomia*
- *neur-algia*      *gastro-stomia*
- *encephalo-malacia*      *musico-therapia*
- *rhino-plastica*      *xeno-phobia*



# Kahoot!

- <https://create.kahoot.it/details/06342cab-762e-45e4-9393-9e5dc7caa0e5?drawer>



# Dotazy?



- [vaclav.koutny@lf3.cuni.cz](mailto:vaclav.koutny@lf3.cuni.cz)
- Ústav jazyků a lékařské terminologie 3. LF UK

